

Sygn. akt VIII U 420/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 września 2017 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie: Przewodnicząca – Sędzia S.O. Danuta Dadej-Więsyk

Protokolant – st. sekr. sąd. Katarzyna Tokarska-Jóźwik

po rozpoznaniu w dniu 20 września 2017 roku w Lublinie

sprawy S. K. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania S. K. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

z dnia 29 grudnia 2016 roku znak (...)

z dnia 29 grudnia 2016 roku znak (...)

I. zmienia zaskarżoną decyzję z dnia 29 grudnia 2016 roku znak (...) w ten sposób, że ustala S. K. (2) prawo do emerytury począwszy od dnia 10 lutego 2017 roku;

II. umarza postępowanie w zakresie odwołania od decyzji z dnia 29 grudnia 2016 roku znak (...).

Sygn. akt VIII U 420/17

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. decyzją z dnia 29 grudnia 2016 roku odmówił S. K. (2) prawa do emerytury. W uzasadnieniu swego stanowiska organ rentowy wskazał, iż wnioskodawczyni udowodniła 14 lat, 8 miesięcy i 24 dni z wymaganego 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, obowiązującym na danym stanowisku oraz okres ubezpieczenia 19 lat 10 miesięcy i 16 dni i nie złożyła wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku OFE na dochody budżetu państwa.

Natomiast decyzją z dnia 29 grudnia 2016 roku znak (...) organ rentowy odmówił S. K. (2) prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy z dnia 26 stycznia 1982 roku Karta Nauczyciela oraz ustawy o emeryturach i rentach z FUS, gdyż skarżąca nie udokumentowała na dzień 30 grudnia 2008 roku 30-letniego okresu ubezpieczenia, tylko łącznie 29 lat 10 miesięcy i 25 dni okresów składkowych i nieskładkowych i nie rozwiązała stosunku pracy oraz faktu przystąpienia do OFE i nie złożyła wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku OFE na dochody budżetu państwa.

W dniu 30 stycznia 2017 roku S. K. (2) odwołała się od powyższej decyzji. Wniosła o doliczenie do stażu pracy okresu nieskładkowego opieki nad chorym ojcem i matką (odwołanie k. 2 as.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. w odpowiedzi na odwołanie wniosł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację zaprezentowaną w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji (k. 4,5 a.s.).

Sąd ustalił i zważył, co następuje:

S. K. (2) urodziła się w dniu (...) z zawodu nauczyciel 7 grudnia 2016 roku złożyła wniosek o emeryturę.

Wnioskodawczyni była zatrudniona w niżej wymienionych placówkach oświatowo-wychowawczych jako nauczyciel w pełnym wymiarze czasu pracy:

- od 1 września 1983 roku do 31 sierpnia 1987 roku – Szkoła Podstawowa nr (...) w L.,

- od 1 września 1987 roku do nadal – Szkoła Podstawowa nr (...) w L. (a.k.,a.o.),

Skarżąca przebywała na zwolnieniach lekarskich w dniach: 23 – 24 września 1992 roku, 16 – 19 marca 1993 roku, 22 – 26 marca 1983 roku, 9 – 13 września 1994 roku, 30 – 31 marca 1995 roku, 24 – 28 kwietnia 1995 roku, 1 sierpnia 1995 roku - 13 grudnia 1995 roku, 14 grudnia 1995 roku - 27 stycznia 1996 roku, 3 października 1996 roku - 8 października 1996 roku, 24 marca 1997 roku - 26 marca 1997 roku, 4 – 7 czerwca 1997 roku, 22-26 września 1997 roku (a.k.).

Na podstawie złożonych dokumentów dołączonych do wniosku o emeryturę i zgromadzonych w aktach kapitałowych organ rentowy przyjął za udowodnione na dzień 1 stycznia 1999 roku – 19 lat 10 miesięcy i 16 dni okresów składkowych i nieskładkowych oraz staż pracy w warunkach szczególnych: 14 lat 8 miesięcy i 23 dni. Ustalił również, iż do dnia 31 grudnia 2008 roku skarżąca udowodniła 29 lat 10 miesięcy i 25 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

W tej sytuacji zaskarżoną decyzją z dnia 29 grudnia 2016 roku znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. odmówił S. K. (2) prawa do emerytury z uwagi na nieudowodnienie wymaganego 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach oraz 20-letniego okresu składkowego i nieskładkowego i przystąpienie do OFE i nie złożenie wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w OFE na dochody budżetu państwa (k. 26 a.s.).

Natomiast drugą z zaskarżonych decyzji z dnia 29 grudnia 2016 roku znak: (...), odmówił S. K. (2) prawa do emerytury zgodnie z art. 88 Karty Nauczyciela wobec nieudowodnienia na dzień 31 grudnia 2008 roku 30-letniego okresu składkowego i nieskładkowego, nie rozwiązanie stosunku pracy, nie złożenie wniosku o przekazanie środków zgromadzonych w OFE na dochody budżetu państwa (k. 24 a.e.).

Po złożeniu odwołania od opisanych decyzji S. K. (2) w dniu 10 lutego 2017 roku złożyła do organu rentowego wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym na dochody budżetu państwa (k. 51 a.e.) oraz złożyła dokumenty dotyczące opieki nad rodzicami.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. wydał w dniu 17 marca 2017 roku decyzją znak:(...) którą odmówił S. K. (2) prawa do emerytury, zgodnie z art. 88 Karty Nauczyciela wobec nie rozwiązania stosunku pracy na swój wniosek. Decyzją powyższą zmienił decyzję z dnia 29 grudnia 2016 roku uznając za udowodnione 30 lat 5 miesięcy i 25 dni okresów składkowych i nieskładkowych (k. 57 a.e.).

Organ rentowy wydał również w dniu 17 marca 2017 roku decyzję znak (...), którą odmówił S. K. (2) prawa do emerytury, wobec nie udowodnienia na dzień 1 stycznia 1999 roku 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach (udowodnione 14 lat 8 miesięcy i 24 dni).

Decyzją powyższą organ rentowy zmienił decyzję z dnia 29 grudnia 2016 roku uznając za udowodnione na dzień 1 stycznia roku 20 lat 5 miesięcy i 16 dni okresów składkowych i nieskładkowych (k. 58 a.e.).

Na rozprawie w dniu 20 września 2017 roku wnioskodawczyni cofnęła odwołanie od decyzji z dnia 29 grudnia 2016 roku znak (...), wobec nie rozwiązania stosunku pracy.

Pełnomocnik organu wyraził zgodę na cofnięcie odwołania w powyższym zakresie (k. 29v, 30).

Spornymi okolicznościami ostatecznie jest staż pracy w warunkach szczególnych skarżącej na dzień 31 grudnia 1998 roku. Organ rentowy uznał za udowodniony staż pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 14 lat 8 miesięcy i 24 dni. Wskazał, iż po uwzględnieniu okresów zasiłków chorobowych po dniu 14 listopada 1991 roku do stażu pracy w warunkach szczególnych, okres pracy w szczególnych warunkach skarżącej do dnia 31 grudnia 1998 roku wynosi 15 lat i 4 miesiące (pismo – k. 13 – 15).

Skarżąca przebywała na zwolnieniach lekarskich w dniach: 23 – 24 września 1992 roku, 16 – 19 marca 1993 roku, 22 – 26 marca 1993 roku, 9 – 13 września 1994 roku, 30 – 31 marca 1995 roku, 24 – 28 kwietnia 1995 roku, 1 sierpnia 1995 roku – 13 grudnia 1995 roku, 14 grudnia 1995 roku - 27 stycznia 1996 roku, 3 – 8 października 1996 roku, 24 – 26 marca 1997 roku, 4 – 7 czerwca 1997 roku, 22 – 26 września 1997 roku (a.k.).

Stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o zeznania wnioskodawczynie i dokumenty zawarte w aktach organu rentowego oraz aktech osobowych. Sąd uznał za wiarygodne zeznania wnioskodawczynie są bowiem spójne, logiczne i znajdują potwierdzenie w dowodach z dokumentów. Dokumenty te nie były kwestionowane przez strony i nie budziły żadnych wątpliwości Sądu. W szczególności Sąd obdarzył wiarą świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych, jako dokumentujące wykonywanie przez wnioskodawczynię pracy w szczególnych warunkach. W tym miejscu wskazać należy, że dokument ten został uwzględniony przez organ rentowy i na jego podstawie zaliczono do okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach 14 lat, 8 miesięcy i 24 dni – z wyłączeniem okresów korzystania z zasiłków chorobowych.

Odwołanie jest zasadne.

Spór w niniejszej sprawie sprowadzał się do możliwości uwzględnienia, jako okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach okresów korzystania z zasiłków chorobowych po dniu 14 listopada 1991 roku.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 roku, Nr 8, poz. 43, ze zmianami) rozróżnia „okres zatrudnienia” od „okresu wykonywania pracy” i zawiera definicje „okresu zatrudnienia” i „okresów pracy”. Za okres zatrudnienia uważa się okres liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresu zatrudnienia (§ 3), natomiast okresami pracy są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy (§ 2).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wykształcił się jednak pogląd, że wykonywaniem pracy w szczególnym charakterze są również przerwy w pracy spowodowane różnymi przyczynami i to zarówno leżącymi po stronie pracodawcy, jak i wynikającymi z przepisów (urlop wypoczynkowy, niezdolność do pracy z powodu choroby), za które pracownikowi wypłacono wynagrodzenie. Wykonywanie pracy w rozumieniu omawianego przepisu należy rozumieć, jako wykonywanie umowy o pracę, a w treści tego pojęcia mieszczą się także usprawiedliwione nieobecności w pracy. W konsekwencji Sąd Najwyższy przyjął, że, przerwy w pracy spowodowane czasową niezdolnością do jej świadczenia w związku z chorobą i korzystaniem z wynagrodzenia lub świadczeń z ubezpieczenia społecznego z tego tytułu, są okresami, w których pracownik zachowuje status osoby wykonującej pracę w szczególnym charakterze (por. wyrok z dnia 30 lipca 2003 roku, II UK 323/02, OSNP z 2004 roku, Nr 11, poz. 197), natomiast w uchwale z dnia 27 listopada 2003 roku (III UZP 10/03, OSNP z 2004 roku, Nr 5, poz. 87) wskazał jednoznacznie, że do okresu pracy w szczególnych warunkach, o jakich mowa w § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku wlicza się okresy zasiłku chorobowego w czasie trwania tego stosunku pracy, przypadające po dniu wejścia w życie ustawy z dnia 17 października 1991 roku o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zmianami).

Należy jednak zaznaczyć, że z dniem 1 lipca 2004 roku nastąpiła zmiana art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez dodanie do tego artykułu ust. 1a pkt 1, zgodnie, z którym przy

ustalaniu okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po dniu 14 listopada 1991 roku wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Przepis art. 32 ust. 1a cytowanej ustawy, w ocenie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, uniemożliwiał zaliczenie okresów zasiłków chorobowych do okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach, a w konsekwencji przyznanie wnioskodawcy emerytury.

Ustawodawca, wprowadzając powyższe zmiany, nie uchwalił przepisów intertemporalnych, w związku, z czym zakres stosowania art. 32 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych był przedmiotem skargi konstytucyjnej opartej na zarzucie jego niezgodności z art. 2 i 32 ust. 1 Konstytucji RP. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 10 lipca 2008 roku (K 33/06, OTK-A z 2008 roku 6, poz. 106), uznawszy za właściwą dla oceny konstytucyjności omawianego przepisu chwilę powstania prawa podmiotowego, w tym wypadku prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach, oddalił zarzut, że zmiana warunków emerytalnych prowadzi do naruszenia praw nabytych. Stwierdził, że oceniana zmiana może mieć zastosowanie wyłącznie na przyszłość.

Rozstrzygnięcie Trybunału Konstytucyjnego nie budzi wątpliwości w zakresie, w którym odnosi się do stosunków powstałych po dniu 1 lipca 2004 roku oraz stosunków zamkniętych, zakończonych nabyciem prawa przed tym dniem. W efekcie wprowadzenia z dniem 1 lipca 2004 roku art. 32 ust. 1a, wyłączającego pewne okresy ze stażu pracy w szczególnych warunkach, można jednak wyróżnić pracowników, będących w dniu 1 lipca 2004 roku w trakcie nabywania prawa, a w szczególności tych, którzy wypełnili warunki określone w art. 184 ustawy (jak w niniejszej sprawie). Dostrzeżenie tej kategorii uprawnionych nakazuje uwzględnić aspekt ochrony istniejących w dniu 1 lipca 2004 roku praw tymczasowych tych osób, zagwarantowanych w powołanym przepisie i prowadzących do nabycia prawa do emerytury.

Zważyć należy, iż przepis art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. 2013, poz. 1440, ze zmianami) dotyczy tych ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, którzy w dniu wejścia tej ustawy w życie (1 stycznia 1999 roku) osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat dla mężczyzn i 60 lat - dla kobiet,
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, to jest, co najmniej 25 lat - dla mężczyzn i 20 lat - dla kobiet.

Wobec tego ubezpieczonemu przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 powołanej ustawy, pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym za pośrednictwem ZUS, na dochody budżetu państwa. Warunki te winny być spełnione łącznie.

Utrwalone w doktrynie jest stanowisko o tym, że art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ustanawia odrębną niż wymieniona w art. 32 tej ustawy, kategorię ubezpieczonych i znajduje zastosowanie do innych stanów faktycznych niż określone w art. 32 ust. 1 i art. 46 ust. 1 ustawy, albowiem art. 184 ust. 1 nie odsyła w zakresie warunków nabycia przez zatrudnionego w szczególnych warunkach prawa do wcześniejszej emerytury do art. 32, lecz ustanawia własne przesłanki nabycia tego prawa (poroku uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2007 roku, II UZP 14/06, OSNP z 2007 roku, Nr 13-14, poz. 199, wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 18 lipca 2007 roku, I UK 62/07, OSNP z 2008 roku, Nr 17-18, poz. 269 i z dnia 6 grudnia 2007 roku, I UK 132/07, LEX nr 621798).

Z art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wynika, że zawarte w nim sformułowanie: po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, odnosi się wyłącznie do wieku emerytalnego

określonego w tych przepisach - bez odwoływania się do pozostałych wymogów związanych z tym wiekiem. Przesłankami nabycia prawa do emerytury na podstawie art. 184 ust. 1 cytowanej ustawy są zatem:

- 1) osiągnięcie do dnia 1 stycznia 1999 roku okresu składkowego i nieskładkowego 25 lat dla mężczyzn i 20 lat dla kobiet;
- 2) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat - dla mężczyzn i 60 lat dla kobiet.

Skutkiem odesłania do przepisów dotychczasowych zawartego w art. 184 ust. 1 pkt 1 jest stosowanie wprost przepisów powołanego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku.

Biorąc pod uwagę powyższe wywody, w niniejszej sprawie nie znajduje zastosowania przepis art. 32 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, obowiązujący od dnia 1 lipca 2004 roku. Skoro przepis art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych odsyła do art. 32 ustawy jedynie w zakresie przewidzianego w nim wieku emerytalnego, to przepis art. 32 ust. 1a nie ma zastosowania do ubezpieczonych ubiegających się o przyznanie wcześniejszej emerytury na podstawie przepisu przejściowego, jakim jest art. 184.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 kwietnia 2010 roku (II UK 313/09, OSNP z 2011 roku, Nr 19-20, poz. 260) wskazał, że osiągnięcie do dnia 1 stycznia 1999 roku okresu pracy w szczególnych warunkach, o którym mowa w art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wyłącza ponowne ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego według zasad wynikających z art. 32 ust. 1a pkt 1 tej ustawy, obowiązujących od dnia 1 lipca 2004 roku.

Jeśli S. K. (2) na dzień wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych posiadała wymagany do uzyskania prawa do emerytury w wieku obniżonym ogólny staż ubezpieczeniowy, w wymiarze, co najmniej 20 lat oraz co najmniej 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, a nie spełniała wówczas jedynie warunku wieku, to okres pracy w warunkach szczególnych musiał być rozumiany w sposób, jaki był ukształtowany przed wprowadzeniem ust. 1a pkt 1 do treści art. 32 ustawy, gdyż wymaga tego zasada ochrony ekspektatywy prawa do emerytury (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2010 roku II UK 313/09).

Okresy niezdolności wnioskodawczynie do pracy i pobierania z tego tytułu zasiłku chorobowego nie mogą zatem negatywnie wpływać na rzeczywisty wymiar stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach.

Łącznie z nietrafnie pominiętymi przez organ rentowy zasiłkami chorobowymi wnioskodawczynie legitymuje się stażem pracy wykonywanej w szczególnych warunkach w wymiarze 15 lat, 4 miesiące.

S. K. (2) spełniła wszystkie przesłanki z art. 184 ustawy o rentach i emeryturach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, to jest:

- 1) ukończyła 55 lat w dniu (...),
- 2) udowodniła 20 lat zatrudnienia, w tym ponad 15 lat pracy w szczególnych warunkach, zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze,
- 3) złożyła wniosek o przekwalifikowanie środków zgromadzonych w OFE na dochody skarbu państwa w dniu 10 lutego 2017 roku.

Sąd Okręgowy, kierując się powyższymi ustaleniami, zmienił zaskarżoną decyzję ustalając wnioskodawczynie prawo do emerytury od dnia 10 lutego 2017 roku wobec treści art. 100 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach zmieniając decyzję z dnia 29 grudnia 2016 roku znak (...).

Na podstawie art. 355 § 1 k.p.c. w związku z treścią art. 469 k.p.c. umorzył postępowanie w zakresie odwołania od decyzji z dnia 29 grudnia 2016 roku znak (...)

Mając powyższe na uwadze w oparciu o powołane wyżej przepisy oraz na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd orzekł jak w sentencji.